

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเ็นมาของปัญหา

ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมีภารกิจในการช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ และร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียน ครู ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพและ เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา สภาพการปฏิบัติงานจึงมีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโดยตรง ดังนั้นการทำหน้าที่ให้ได้ดี ศึกษานิเทศก์นอกจากมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพแล้ว ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้ที่รับการนิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับศรัทธา และยอมกระทำตามคำแนะนำหรือร่วมคิดร่วมทำด้วยความสมัครใจ

กิตติมา ปริดีติลล (2532 : 293) ได้กล่าวว่า ผู้นิเทศที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมักจะถูกเพิกเฉย และบางครั้งถูกต่อต้านจากครู ทำให้งานนิเทศล้มลงอย่างง่าย ๆ ผู้นิเทศจะต้องระลึกรู้เสมอว่า ชีวิตการทำงานของเขาคงต้องสัมพันธ์กับกลุ่มคน ดังนั้นมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่สุด ถ้าศึกษานิเทศก์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้ว ย่อมสามารถทำหน้าที่ให้สำเร็จโดยสะดวกยิ่งขึ้น ดังที่ ไวลส์ และโลเวลล์ (Wiles and Lovell, 1975 : 6) ได้กล่าวทวนองเดียวกันว่า ความรู้และทักษะที่จำเป็นที่ศึกษานิเทศก์ต้องฝึกฝนและปลูกฝังให้มาก ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 ข : 17-18) ได้รายงานการประเมินผลนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่สิ้นสุดการศึกษาในระดับประถมศึกษา และถือได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับนี้ พบว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีค่าเฉลี่ยไม่ถึงเป้าหมาย

และกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ 43.12 ส่วนอัตราการตกซ้ำขึ้นรวม ตั้งแต่ ป.1-ป.6 ร้อยละ 3.03 สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง (2535 ข : 19) ได้ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2535 พบว่า ทุกกลุ่มวิชา ยกเว้นกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีผลการประเมินต่ำกว่าปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์มีผลการประเมินต่ำสุดคือ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 51.13 ลดลงจากปีการศึกษา 2534 ร้อยละ 8.88 นอกจากนี้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง (2535 ก : 18) ยังได้สำรวจพบข้อมูลที่ใช้เห็นว่าอัตราการตกซ้ำขึ้นยังอยู่ในระดับมาก โดยเฉลี่ยทุกชั้นรวมทั้งจังหวัดถึงร้อยละ 5.9 ทั้ง ๆ ที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 9) ได้กำหนดเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 ไว้ไม่เกินร้อยละ 2 แสดงให้เห็นว่าผลการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ส่วนหนึ่งยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้สภาพดังกล่าวอาจจะมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ระบบการบริหาร ระบบการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ฯลฯ นอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว การนิเทศการศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลการจัดการศึกษามีคุณภาพได้ แต่ผลการวิจัยและรายงานการพัฒนาการนิเทศและติดตามผลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532 : 105-108) ได้สรุปสภาพการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ไว้ว่า การนิเทศติดตามผลยังไม่บรรลุผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน การนิเทศยังกระทำได้ไม่ทั่วถึงและไม่เป็นระบบ และศึกษานิเทศก์ก็ยังคงขาดทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำ ตลอดจนความรู้ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพของตน ทำให้การเรียนการสอนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จึงมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่เป็นจริงและที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์ที่ส่งเสริมต่อการนิเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงและที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรังครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 5 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงและที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรัง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงกับที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และในภาพรวมตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรัง
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละด้านและในภาพรวม ระหว่างทัศนะของผู้บริหารกับครู ในจังหวัดตรัง
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละด้านและในภาพรวม ระหว่างทัศนะของผู้บริหารกับครู ในจังหวัดตรัง
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอในจังหวัดตรัง

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงกับที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และในภาพรวมตามทัศนะของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรังแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงของศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละด้านและในภาพรวมระหว่างทัศนะของผู้บริหารกับครูในจังหวัดตรังแตกต่างกัน
3. พฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละด้านและในภาพรวมระหว่างทัศนะของผู้บริหารกับครูในจังหวัดตรังแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงและที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามทัศนคติของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรัง
2. ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่เป็นจริงกับที่คาดหวังของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามทัศนคติของผู้บริหารและครู ในจังหวัดตรัง
3. ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างทัศนคติของผู้บริหารกับครู ที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในจังหวัดตรัง
4. เป็นประโยชน์ต่อศึกษานิเทศก์อำเภอในการปรับปรุงพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
5. ผลการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูลประกอบในการวางแผน พัฒนาปรับปรุงงานนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
6. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์ได้นำไปศึกษาค้นคว้าให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับ และข้อเปรียบเทียบพฤติกรรมมนุษย์สัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่เป็นจริงและที่คาดหวัง 3 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 คุณลักษณะส่วนตัว
 - 1.2 ความเข้าใจผู้อื่น
 - 1.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2536 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จาก 332 โรงเรียน จำนวน 332 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,387 คน

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ

3.1.1 ตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครู

3.1.2 พฤติกรรม

3.1.2.1 ที่เป็นจริง

3.1.2.2 ที่คาดหวัง

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผลของการ สืบรวจทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีต่อพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในจังหวัดตรัง 3 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

3.2.2 ด้านความเข้าใจผู้อื่น

3.2.3 ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น

คานิยามศัพท์

ผู้วิจัยได้กำหนดคานิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออกและการกระทำของศึกษานิเทศก์ ที่สังเกต ประเมินผลและวัดได้ ใน 3 ด้าน คือ

1.1 คุณลักษณะส่วนตัว หมายถึง สภาพส่วนตัวที่ก่อให้เกิดการยอมรับ หรือ ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน เช่น สุขภาพและศักยภาพทางกาย ความสามารถทางสมอง ความสามารถทั่วไป ความสามารถพิเศษ ความสนใจและนิสัย ฐานะทางเศรษฐกิจ

- 1.2 ความเข้าใจผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมการเข้าใจและยอมรับบุคคลและกลุ่มบุคคล
- 1.3 การทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมในการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคล
2. พฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่เป็นจริง หมายถึง การมีหรือการแสดงพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสังเกตได้ในปัจจุบัน
3. พฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่คาดหวัง หมายถึง พฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ศึกษานิเทศก์อำเภอ มีหรือแสดงพฤติกรรมในอนาคต
4. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อพฤติกรรมมนุษยสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์อำเภอในจังหวัดตรัง
5. ศึกษานิเทศก์อำเภอ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์อำเภอ และกิ่งอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว
7. ครู หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง และไม่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนตามข้อ 6